

AINEKAART

Ainevaldkond: Eesti keel ja kirjandus

Õppeaine: Kirjandus

Klass: gümnaasium

Õpetaja: Marge Guljavin

Ainetüüp: Kohustuslik aine gümnaasiumis

Õpetamise aeg: õppeaasta 2017/18

Õppekirjandus: Maailmakirjandus(Antiik, keskaeg, renessanss), Maailmakirjandus XVII-XIX saj, Undo“ Müüdi anatoomia“,Nahkur“ Antiigist postmodernismini“(õpik, lugemik),Epner, Metste, Olesk“ Vanem eesti kirjandus“, Annus, Epner, Süvalepp“ „20. sajandi I poole eesti kirjandus“, Annus, Epner, Velsker“ Uuem eesti kirjandus“, „ 20.sajandi kirjanikke2(gümnaasiumi kirjanduse õpik), Rannaste, Talviste“ Sõnakunsti jäljed“, Nootre“ Kirjanduse kõnekus“ I ja II osa

Vajalikud õppevahendid: õpimapp, õpikud, arvuti, diaprojektor, õpetaja koostatud õppematerjalid, CD-d, filmid.

Õppesisu: Kohustuslikud kursused:

1. „Kirjandusteose analüüs ja tõlgendamine”
2. „Kirjandus antiigist 19. sajandini”
3. „Kirjanduse põhiliigid ja -žanrid”
4. „20. sajandi kirjandus”
5. „Uuem kirjandus”

Õppesisu:

I kursus „Kirjandusteose analüüs ja tõlgendamine”

Kirjanduse olemus ja roll Ilukirjandus kui sõnakunst. Fiktsionaalsus ja faktuaalsus. Kirjandusteose ühiskondlik, ajalooline, moraalne, rahvus- ja maailmakultuuriline, keeleline, tundeline väärtus. Kirjandus kui inimese siseilma ja välismaailma (looduse ja ühiskonna) kujutaja. Kirjandus kui maailma avaja, väljendaja ning uute seoste looja. Kirjandus kui eetiliste ja esteetiliste tõekspidamiste kujundaja. Autorikeskne lähenemine kirjandusele Autori

ja teose seosed, elu- ja loominguloolisus, positivism kirjandusuurimises. Autori maailmavaade, selle kujunemine konkreetseis ühiskondlikes oludes ja avaldumine tema teostes. Autori kuulumine koolkonda või rühmitusse, koht ajastus, traditsioonis, rahvuskirjanduses. Kirjandus kui kirjaniku elu ja keskkonna peegeldus. Omaelulooline kirjutamine. Lugejakeskne lähenemine kirjandusele Kirjandusteose ja lugeja suhe. Lugejaoskused. Tegelik lugeja: tema isiklik elukogemus, põlvkondlik või sotsiaal-kultuuriline kuuluvus. Ideaalne ehk mudellugeja. Individuaalne ja 18 rühmalugemine. Lugemismudelid: mõistmisvõimaluste paljus, eri lahenduste dialoog. Tekstisisesed lüngad ja lugeja kujutlusvõime. Lugeja ootused. Lugemismuljed. Lugemisnauding. Lemmikraamat. Lugeja mõjutamine: stereotüübid, argumentatsioon, arhetüübid, koomika. Tekstikeskne lähenemine kirjandusele. Proosateksti analüüs ja tõlgendamine Sõnakunstiteose sisu ja vormivõtted. Narratiiv, jutustamine ja kirjandusteose vaatepunkt. Tekstuaalne autor, jutustaja, tegelane, nende omavahelised suhted. Mina- ja tema-jutustus, sisemonoloog, teadvuse vool. Tegelase analüüs: bioloogiline, psühholoogiline, sotsiaalne aspekt. Karakter ja tüüp. Tegelase suhe iseendaga, teiste tegelastega ning teda ümbritseva maailmaga. Lugu ja tekst. Süžee ja faabula. Teema, detail, motiiv, sümbol. Moto. Teose miljöö, aja- ning ruumikujutus. Teos kui struktuurne tervik. Kirjandusteose kompositsioon. Teose algus ja lõpp. Sissejuhatus, teema arendus, haripunkt, pööre ja lahendus. Konflikt ja intriig. Puänt. Teose probleemistik (küsimused) ja ideestik (vastused). Põhiidee. Teose stiil. Alltekst kui varjatud tähenduskiht. Allusioon. Paroodia ja travestia. Intertekstuaalne ehk tekste seostav käsitlusviis: teose avamine teiste tekstide vormilisel või sisulisel taustal. August Gailit, Mehis Heinsaar, Ernest Hemingway, Herman Hesse, Erich Maria Remarque, Jerome David Salinger, Juhan Smuul, Anton Hansen Tammsaare, Mats Traat, Anton Tšehhov, Friedebert Tuglas, Mati Unt, Peet Vallak, Oscar Wilde, Virginia Woolf, Tõnu Õnnepalu jt. Tekstikeskne lähenemine kirjandusele. Luuleteksti analüüs ja tõlgendamine Luule ja lüürika olemus. Lüürika kui sisemine enesevaatlus, tunde või mõtte väljendus, mina avamine. Lüürilise mina vaatepunkt. Lüüriline eneseväljendus ja lüüriline kirjeldus. Luule kui värsskõne. Luuletuse sisu ja vorm (väljendus). Stroof. Refraän. Luuletus kui vormisidusalt väljendatud mõte. Temaatiline ühtsus ja kontrastipõhimõte. Luulekeele kujundlikkus. Luule musikaalsus: rütm (värssimõõdud) ja riim (alg- ja lõppriim). Keeleluule. Stilistilised võtted: kõla-, kõne- ja lausekujundid. Kõlakujundid: hääliku- ja sõnakordused, helijäljendus, kõlasümboolika. Kõnekujundid: epiteet, võrdlus, metafoor, isikustamine, sümbol, allegooria, metonüümia, hüperbool, oksüümoron. Lausekujundid: kordus, mõttekordus, astendus, retooriline küsimus, väljajätt, sõnamäng, siire. Piltluule, anagramm. Koomiline stiil luules: huumor, ironia, grotesk, sarkasm. Artur Alliksaar, Betti Alver, Ernst Enno, Doris Kareva, Ilmar Laaban, Kalju Lepik,

Juhan Liiv, Viivi Luik, Paul-Eerik Rummo, Hando Runnel, Marie Under, Debora Vaarandi, Juhan Viiding, Henrik Visnapuu jt. Mõisted Allegooria, alltekst, allusioon, anagramm, autobiograafia, eepika, ellips, epiteet, faabula, grotesk, ironia, isikustamine, kalambuur, keeleluule, kõlasümboolika, luule, lüürika, lüüriline mina, memuaarid, metafoor, metonüümia, miljöö, motiiv, moto, narratiiv, omaeluloolisus, paroodia, piltluule, proosa, päevik, refrään, reisikiri, retooriline küsimus, riim, rütm, sarkasm, siire, sisemonoloog, stroof, sümbol, süžee, teema, travestia, vaatepunkt, võrdlus, värsimõõt. Terviklikult käsitletavat teosed Õpilane loeb vähemalt kolm pikemat proosateost, lisaks novelle eesti ja välisautoritelt ning ühe eesti autori luuletuskogu. 19 3.3.

II kursus „Kirjandus antiigist 19. sajandini”

Kultuuri mõiste. Maailma loomise müüdid ja muistendid; eri rahvaste loomismüüte. Kirja ja kirjanduse sünd. Vanakreeka müüdid. Antiikkirjandus (Homeros, Sophokles, Sappho jt). Kirjanduse põhiliikide ja žanride teke. Piibel kui kirjanduse. Keskaja kirjandus (saaga, kangelasepos, rüütliromaan, keskaegne luule ja draama jm). Renessansikirjandus (Dante Alighieri, Francesco Petrarca, Giovanni Boccaccio, William Shakespeare, Miguel de Cervantes jt). Barokk-kirjandus. Klassitsistlik kirjandus (Molière). Valgustuskirjandus (Daniel Defoe, Voltaire, Johann Wolfgang Goethe jt). Romantism (Aleksandr Puškin, George Gordon Byron; Victor Hugo, Walter Scott, Prosper Mérimée). Realism ja naturalism (Gustave Flaubert, Fjodor Dostojevski, Lev Tolstoi, Tšehhov). Estetism (Oscar Wilde). Romantismijärgne luule, sümbolism (Charles Baudelaire). Realistlik draamakirjandus (Anton Tšehhov, Henrik Ibsen).

Eesti rahvusliku ilukirjanduse algus (Kristjan Jaak Peterson). Rahvusliku ärkamisaja kirjandus (Friedrich Robert Faehmann, Friedrich Reinhold Kreutzwald, Lydia Koidula jt). Realistliku kirjanduse algus (Juhan Liiv, Eduard Vilde). Arutlustemasid Kirjandus kui inimkonna ja tema kultuuri peegelpilt. Murrangulised pöörded ühiskonnas, selle kajastused kirjanduses. Kirjanduslikud ajastud, voolud, meetodid, nende ajapiirid ja tunnused, tähtsamad žanrid, autorid ja teosed. Kirjanduse roll ja tähtsus ühiskonnas eri ajastutel ja kultuurides. Eri asjastute kirjanduslikud esteetikad, erinevad elutunnetused ja selle väljendused. Ajaülesed probleemid, laiahaardeline ja mitmekülgne elu- ja inimesekujutus. Muistsete müütide ja rahvapärimeste kandumine kirjandusse. Arhetüüpsed teemad ja motiivid. Arhetüüpsed süžeed ja tegelased. Karakterite individuaalsus ja inimsuhete keerukus. Inimlikud voorused ja pahed, väärtused ja puudused. Tegelaste eetilised sihid, sotsiaalsed ja psühholoogilised probleemid. Inimeste mõtete ja tegude ühiskondlik tingitus. Jumalaus (kristluse) roll ühiskonnas, religioossed tõesed ja konfliktid. Inimese orjastamine ja ahistamine, sotsiaalsed normid ja tabud,

võimu omavoli. Teise (naise, võõra, veidra) kujutamine. Võitlus inimese kui isiksuse vabastamise eest, usk elu tähenduslikkusesse. Rahvuskirjandus kui rahvuskultuuri kestmise tagatis. Rahvuslikud väärtused: keel ja kultuur. Minevikutõlgendused ja kujutlused tulevikust. Looduse kujutamine kirjanduses. Loomuliku ja haritud inimese ideaal. Mõistuse ja tunnete tasakaal ja konflikt inimeses. Igavesed väärtused ja idealistlikud unistused. Humaansed ideaalid: vabadus ja armastus. Loomise võlu ja 20 vägi. Andekuse (geniaalsuse) mõistatus. Kirjanduse filosoofiline sügavus. Fantaasia- ja muinasjutumaailmad. Imed, maagia ja üleloomulikkus. Erandlikud ja tavapärased olukorrad, koomika, traagika, dramatism ja tragikoomika. Elu tõepärane ja idealiseeritud kujutamine. Ühiskondlike olude kriitika. Elulaad, kombed ja moraal eri ajastutel ja kultuurides. Jne. Mõisted antiikkirjandus, arhetüüp, draama, dramaatika, eepika, eepos, klassitsism, kultuur, lüürika, müüt, naturalism, novell, realism, renessans, romaan, romantism, saaga, sonett, sümbolism, utoopia, valgustus.

III kursus „Kirjanduse põhiliigid ja žanrid”

Ilukirjanduse põhiliigid ja žanri mõiste Ilukirjanduse põhiliigid. Lüüriiliste, eepiliste ja dramaatiliste tekstide olemus. Žanri mõiste. Kirjandusvoolu ja -žanri stiil. Kirjandusteose stiil kui mõtte ühtsus ja väljendusvahendite korrastatus. Eepika Eepos, romaan, novell, jutustus, miniatuur. Romaani sünn ja muutused. Romantiline romaan: Prosper Mérimée „Carmen”. Realistlik romaan: Anton Hansen Tammsaare „Tõde ja õigus” I ja II osa. Romaani alaliigid. Ajalooline romaan: Jaan Kross „Keisri hull”. Psühholoogiline romaan: Eduard Vilde „Mäeküla piimamees”, Gert Helbemäe „Ohvrilaev”. Maagilis-realistlik romaan: Gabriel García Márquez „Sada aastat üksildust”. Armastusromaan: Knut Hamsun „Victoria”. Modernistlik romaan: Karl Ristikivi „Hingede öö”. Postmodernistlik romaan: Margaret Atwood „Teenijanna lugu”. Novell :Edgar Allan Poe, Friedebert Tuglas, Ervin Õunapuu, Mrt Kivastik. Miniatuur (Friedebert Tuglas või Anton Hansen Tammsaare) Elulookirjandus, memuaarid (Hvostov“ Sillamäe passioon) Lüürika ja lüroepika Ballaad, epigramm, haiku, ood, piltluule, poem, sonett, valm. Salmidega ja salmideta luule. Vabavärss. Sonett: Francesco Petrarca, William Shakespeare, Marie Under, Henrik Visnapuu. Modernistlik luule: Betti Alver. Vabavärss: Jaan Kross, Artur Alliksaar, Jaan Kaplinski, Paul-Eerik Rummo jt. Laululine luule: Viivi Luik, Hando Runnel, Juhan Viiding jt. Dramaatika Tragöödia, komöödia, draama, tragikomöödia. Draama alaliigid: karakterdraama, psühholoogiline draama, olmedraama, ideedraama, ajalooline draama. Tragöödia: William Shakespeare. Komöödia: Molière „Tartuffe”. Draama: Johann Wolfgang Goethe „Faust” (I osa) ,Henrik Ibsen „Nukumaja”. Mõisted Ajalooline romaan, ballaad, draama, dramaatika, eepika, eepos,

epigramm, haiku, jutustus, komöödia, kujunemisromaan, lüroepika, lüürika, maagilis-realistlik romaan, miniatuur, modernism, novell, ood, piltluule, poem, postmodernism, psühholoogiline romaan, realism, romaan, romantism, sonett, sümbolism, tragikomöödia, tragöödia, vabavärss, valm.

IV kursus: 20. sajandi maailmakirjandus

Modernism. Modernistlik luule. Modernistlik proosa (Mihhail Bulgakov, Jerome David Salinger). „Kadunud põlvkond” (Erich Maria Remarque). Eksistentsialism (Albert Camus). Modernistlik draama (Maurice Maeterlinck, Samuel Beckett, Tennessee Williams). Maagiline realism, postmodernism (Gabriel García Márquez).

20. sajandi eesti luule. Noor-Eesti rühmituse euroopaliku kultuuri taotlus ja luuleuendus. Uusromantism. Siuru rühmituse meelelisus. Tarapita ekspressionistlikkus. Marie Underi luuletemaatika arengusuundi. Henrik Visnapuu armu- ja isamaalüürika. Arbujate põhihoiakuid. Betti Alveri mõtte- ja väljenduselgus. Pagulasluule tähtsamad autorid ja põhiteemad. Kalju Lepiku rahvuslikkus, Ilmar Laabani sürrealism. Stalinistlik luule. Sulaaja luule. Modernism 1960.–1970. aastate luules. Juhan Viidingu keelemängud. Kassetipõlvkond: illusioonid ja tegelikkus. Paul-Eerik Rummo valu ja tõetaotlus. Jaan Kaplinski harmooniaotsingud. Hando Runneli rahvuslikkus. Viivi Luige uussümbolism. Luule poliitiline alltekst. Doris Kareva armastusluule.

20. sajandi eesti proosa. Friedebert Tuglase uussümbolistlik novell, August Gailiti uusromantiline romaan. Anton Hansen Tammsaare romaanid. Pagulasproosa tähtsamad autorid ja teosed, žanrid ja põhiteemad: Gert Helbemäe, Karl Ristikivi, Arved Viirlaid. 1960.–1980. aastate proosa muutused. Mats Traadi talupojaromaanid. Jaan Krossi ajaloolised ja eluloolised romaanid. Proosa uuenduslikkus: sisemonoloog, eksistentsiaalsus, võõrandumine, grotesk. Mati Unt või Arvo Valton. 1970.–1980. aastate uus põlvkond. Mihkel Muti irooniline romaan. Olmerealism. 20. sajandi eesti draama. Eduard Vilde näidendid „Anton Hansen Tammsaare psühholoogilised draamad. Jaan Tätte „Ristumine peateega“.

Arutlusteemasid: Kirjandus kui armastus. Kirjandus kui inimkonna ja tema kultuuri peegelpilt. Murrangulised pöörded ühiskonnas, nende kajastused kirjanduses. Kirjanduslikud voolud ja suunad, nende ajapiirid, sisu- ja vormitunnused, tähtsamad žanrid, autorid ja teosed. Kirjanduse peavoolud ja marginaalsused. Kirjanduse rahvuslik, euroopalik ja individuaalne

alge. Kirjanduse kui kunsti iseväärtuse rõhutamine. Teksti ja tegelikkuse suhte muutumine. Elutõde ja kunstitõde. Kirjanduslikud sisu- ja vormieksperimendid, vastuhakk traditsioonidele. Kirjandus kui mõtte ja vormi avangard. Huvi müstilise, ilusa ja erakordse vastu. Kirjanduse aines: elamused, kogemused, aimdused, unenäod. Muistsete müütide ja rahvapärimeste kandumine kirjandusse. Nüüdisaegsed müüdid. Folkloorne pärand autoriloomingus. Filosoofia ja kirjanduse läbipõimatus. Sügavus ja 23 pinnapealsus kirjanduses. Tegevus ja sisekaemus, aktiivsus ja passiivsus kirjanduses. Vaba ja reeglistatud kirjandus. Kirjandus ja tsensuur. Loomisprotsessi ja inimese sisemaailma kujutamine. Küsimus olemise mõttest ja tähtsusest. Kirjanduse tunnetuslik väärtus. Kirjandus olemise kehtestajana, maailma muutja ja rikastajana. Kirjandus ja ühiskondlik-poliitilised vastuolud. Inimpsüühika kujutamine, eksistentsi piirid. Erandlikud ja tavapärased olukorrad; koomika, traagika, dramatism ja tragikoomika. Inimese suhe loodusega. Naine mehekeskses ühiskonnas. Kirjandus ja vähemused. Mineviku ja kaasaja probleemide põimumine. Põlvkondlikud püüdlused ja ideaalid. Rahvuslik identiteet ja globaliseeruv maailm. Keele ja stiili ilu. Uued vormid ja väljendusvahendid, kujundid ja sõnad. Kirjandus kui mäng. Kirjandus kui provokatsioon. Kirjaniku positsioon ja vastutus ühiskonnas. Autori koht ajastus, rühmituses, traditsioonis ja rahvuskirjanduses. Kirjaniku ja lugeja vahekorra muutumine. Teksti ja lugeja vahekorra muutumine. Kirjandus kui piiride avardamine. Kirjandus teise kogemuse vahendajana. Euroopa kirjandus eetiliste ja humanistlike väärtuste ja hoiakute kujundajana. Eesti ja maailmakirjanduse vahelisi paralleele ja võrdlusi. Eesti kirjandus maailmas. Jne. Mõisted Absurdidraama, absurditeater, akmeism, avangardism, eksistentsialism, ekspressionism, futurism, grotesk, imażism, impressionism, maagiline realism, modernism, pagulaskirjandus, postmodernism, sümbolism, sürrealism, uusromantism.

V kursus „Uuem kirjandus”

Kirjandus ja ühiskond 1980. aastad Eesti ühiskonnas ja kirjanduses. Murdepunktid Eesti lähiajaloo, vabadusvõitlus ja sõnavabadus. Kirjanikud vabadusvõitluse kandjatena (Lennart Meri, Arvo Valton, Hando Runnel jt). Pagulaskirjanduse avastamine Eestis, valgete laikude kõrvaldamine, ilmumata teoste avaldamine (Paul-Eerik Rummo, Uku Masing, Madis Kõiv jt). 1990. aastate alguse murrangulised muutused ühiskonnas ja kirjandusel. Kirjanduse roll tänapäeva ühiskonnas. Eesti nüüdisluule Murranguaastate sõnavabadus. Luule sisulised,

vormilised ja keelelised muutused. „Põrandaalune” ja punkluule: Priidu Beier, Merca, Liisi Ojamaa, Villu Tamme, Tõnu Trubetsky. Etnofuturism: Kauksi Ülle. Provokatiivne keeleluule: Karl Martin Sinijärv, Kivisildnik, Contra. Intertekstuaalne luule: Hasso Krull, Kalju Kruusa, Aare Pilv. Lauldav luule: Ott Arder, Peep Ilmet, Leelo Tungal, Jaan Tätte, Aapo Ilves. Sotsiaalne vabavärss: Toomas Liiv, Kalev Keskküla, Asko Künnap, Jürgen Rooste jt. 21. sajandi luule otsingud: Kristiina Ehin, Maarja Kangro, François Serpent (fs), Triin Soomets, Elo Viiding, Tõnu Õnnepalu.

Eesti nüüdisproosa. Uuema proosakirjanduse algus: Viivi Luik „Seitsmes rahukevad”. Eneseotsingud ja moodsa tsivilisatsiooni hälbed: Emil Tode (Tõnu Õnnepalu) „Piiririik”. Eestlaste paroodia ja eneseironia: Andrus Kivirähk „Rehepapp” .

Uusim lühiproosa: Tuglase novelliauhinna laureaadid; Mehis Heinsaar „Vanameeste näppaja”, Ervin Õunapuu „Eesti gootika”; Eeva Park. Uusim romaan: Indrek Hargla, Endrei Hvostov, Mihkel Mutt. Võimalike maailmade kujutamine: Armin Kõomägi. Kirjanike veebipäevikud.

Eesti nüüdisdraama Uued teemad ja vaatepunktid näitekirjanduses. Elulooline tragikomöödia: Mart Kivastik või Andrus Kivirähk. Inimsuhete psühholoogia: Jaan Tätte. Uusim näitekirjandus. Kirjanduselu ja kirjanduse institutsioonid Eesti Kirjanike Liit, Eesti Kirjanduse Selts, Eesti Kirjandusmuuseum, kirjanike muuseumid. Kirjandusväljaanded. Kirjanduspreemiad. Vilde preemia laureaadid ja viimaste aastae teosed lähemalt. Nobeli kirjanduspreemia. Kirjanduskriitika. Kirjanduse tõlkimine. Küberkirjandus. Kultus- ja hittkirjandus. Uuem maailmakirjandus: Ian McEwan, Haruki Murakami „Norra mets” , Sofi Oksanen „Puhastus” , Arundhati Roy „Väikeste asjade jumal”.

Arutlustemasid Kirjanduse mitmekesisustumine ja uuenemine. Ideoloogiad, moraal ja esteetika ümberhinnangute keerises. Uuem kirjandus ja klassikaline ilumõiste. Kirjandus ja ühiskonna valupunktid. Nüüdiskirjandus ja ajalugu. Kirjanduse rahvuslik, euroopalik ja individuaalne alge. Kirjanduse rahvuslikkus ja rahvusülesus. Kirjanduse uued väljendusvahendid. Kirjandus kui ühiskondlik või keeleline provokatsioon. Kirjandus ja postmodernism. Kirjandus ja elektrooniline meedia. Kirjandus ja meelelahutus. Kirjandus kui otsing ja mäng. Reaalsuse ja fantastika põimumine, astumine tundmatusse maailma. Inimese ja maailma suhte kajastusi. Kirjandus kui piiride avardamine. Kirjandus teise kogemuse vahendajana. Euroopa kirjandus eetiliste ja humanistlike väärtuste ja hoiakute kujundajana. Eesti ja maailmakirjanduse vahelisi paralleele ja võrdlusi. Eesti kirjandus maailmas. Jne. Mõisted Absurdikirjandus, arvustus, etnofuturism, grotesk, hittkirjandus, intertekstuaalsus, ironia, kultuskirjandus, küberkirjandus, memuaarid, paroodia, postmodernism, punkluule, vabavärss, veebikirjandus.

Õpitulemused:

I kursus: Kirjandusteose analüüs ja tõlgendamine

Kursuse lõpul õpilane: 1) on tuttav vähemalt kolme kirjaniku loomingulooga, mõistab nende loomingu tähtsust kultuuri- ja kirjandusloos ning iseloomustab autorite stiili; 2) analüüsib ja tõlgendab loetud proosateoste sisu- ja vormivõtteid: nimetab teema, sõnastab probleemi ning peamõtte, iseloomustab tegevusaega ja -kohta, jutustaja vaatepunkti, tegelaste suhteid, olustikku, sündmustikku ning kompositsiooni; 3) analüüsib ja tõlgendab loetud luuletuste sisu ja vormivõtteid: nimetab teema ning põhimotiivid, iseloomustab vaatepunkti, kujundi- ja keelekasutust, riimi, rütmi ja salmilisust, kirjeldab meeleolu ning sõnastab mõtte; 4) hindab käsitletavate kirjandusteoste humaanseid väärtusi, märkab teostes peituvaid eetilisi ja esteetilisi väärtusi, suhestab oma ja kirjandusteose väärtuste maailma, põhjendab oma kirjanduslikke eelistusi ja lugemiskogemusi; 5) on läbi lugenud ja analüüsinud vähemalt kolm pikemat proosateost, lisaks novelle ja ühe eesti autori luuletuskogu.

II kursus: Kirjandus antiigist 19. sajandini.

Kursuse lõpul õpilane: 1) iseloomustab õppematerjalidele toetudes eri ajastute kirjandust ja kirjandusvoole, nimetades nende ajapiirid ja tunnused, tähtsamad žanrid, teosed ning autorid; 2) nimetab eesti kirjanduse tähtsamaid arenguperioode, olulisemaid autoreid ja kirjanduslikke rühmitusi; 3) määrab eesti kirjanduse tekkeaja ning võrdleb selle kujunemist muu Euroopa kirjanduse arenguperioodidega; 4) mõistab ning hindab käsitletavate kirjandusteoste humaanseid, eetilisi ja esteetilisi väärtusi; 5) on tervikuna läbi lugenud ja analüüsinud vähemalt neli proosa- või draamateost, tundes teoste ning nende autorite kohta üldises kultuuri- ja kirjandusloos.

III kursus: Kirjanduse põhiliigid ja žanrid

Kursuse lõpul õpilane: 1) eristab õppematerjalidele toetudes kirjanduse põhiliike ja žanre, analüüsib teoseid liigi- ja žanritunnuste põhjal; 2) analüüsib romaani alaliike ning toob näiteid autorite ja teoste kohta; 3) toob esile käsitletud teoste teema, probleemistiku ja ideestiku, analüüsib tegelasi ja nende suhteid, loob seoseid nüüdisajaga ning tsiteerib ja refereerib oma väidete kinnitamiseks teksti; 4) nimetab luuleteksti žanri, teema ja põhimotiivid, sõnastab selle mõtte ning analüüsib keelt ja kujundikasutust; 5) eristab näitekirjanduse põhižanre ja nende alaliike, arutleb näidendis käsitletud temade ja probleemide üle ning analüüsib tegelaste suhteid; 6) selgitab ja kasutab praktikas peamisi tekstianalüüsis vajalikke mõisteid ja

kujundeid ning analüüsib ilukirjanduslikku keelt ja stiili; 7) on tervikuna läbi lugenud ja analüüsinud vähemalt neli proosa- või draamateost ning ühe eesti autori luuletuskogu.

IV kursus: 20.sajandi maailmakirjandus

Kursuse lõpul õpilane: 1) iseloomustab õppematerjalidele toetudes eri ajastute kirjandust, tähtsamaid voole ja žanre, autoreid ja nende teoseid; 2) nimetab eesti kirjanduse tähtsamaid perioode, kirjanduslikke rühmitusi, olulisemaid autoreid ja nende teoseid; 3) seostab eesti kirjanduslugu Euroopa kirjanduse perioodide, voolude ja suundadega, 4) võrdleb poeetikaanalüüsile tuginedes kahte vabalt valitud kirjandusteost, tuues esile ühiseid ja eriomaseid jooni; 5) mõistab ning hindab kirjandusteoste humaanseid, eetilisi ja esteetilisi väärtusi; 6) on tervikuna läbi lugenud ja analüüsinud vähemalt neli proosa- või draamateost, tunneb teoste ning nende autorite kohta üldises kultuuri- ja kirjandusloos.

V kursus: Uuem kirjandus

Kursuse lõpul õpilane: 1) nimetab tähtsamaid uuema eesti kirjanduse autoreid ja nende teoseid, tunneb nüüdiskirjanduse peamisi arengusuundi; 2) analüüsib ning tõlgendab loetud kirjandusteoste sisu- ja vormivõtteid: nimetab teose teema, sõnastab probleemi ning peamõtte, iseloomustab tegevusaega ja -kohta, tegelaste suhteid, olustikku ja sündmustikku, kirjeldab sõnavaliku eripära ning stiili seoseid teksti sõnumiga; 3) analüüsib ja tõlgendab loetud luuletuste sisu ja vormivõtteid: nimetab teema ning põhimotiivid, iseloomustab kujundi- ja keelekasutust, riimi, rütmi, salmilisust või vabavärsilisust, kirjeldab meeoleolu ning sõnastab mõtte; 4) arutleb loetud uudisteoste üle, kujundab oma arvamuse ja loob seoseid varem loetuga; 5) seostab loetut tänapäeva eluolu ja -nähtustega, iseenda, ühiskonna ning üldinimlike probleemide ja väärtustega.

Hindamise kirjeldus: Hindamine toimub arvestuslike töödena, kusjuures kursuses käsitletav materjal jaotub arvestuslikeks töödeks õpilastega kokkuleppel vastavalt teema raskusele ja mahule.

Kõik kursused on võrdse kaaluga.

Kursuste teemad eeldavad ka loovtööde kirjutamist(kas lühitekstide või loetud teoste põhjal), samuti arutlusi ja analüüse, projektitöid(näidend jm rühmatööd).

Hindamisel arvestatakse ka õpilase lugemust(õpetaja võib enne teose käsitlema asumist vajadusel teha hindelise lugemiskontrolli).

Kokkuvõtva hinde kujunemine: Lõputunnistuse hinne kujuneb kursuste põhjal, kusjuures õpetaja arvestab õpilase arengut (10. kuni 12. klassini).

Muud nõuded ja märkused:

GÜMNAASIUMIS TERVIKTEOSTENA KÄSITLETAV KIRJANDUS(Koostatud gümnaasiumi riikliku õppeava alusel; teosed kohustuslik läbi lugeda)

10. klass:

1. Üks uudiskirjanduse teos vabal valikul

I KURSUS Kirandus antiigist romantismini (10. klass)

1. Boccaccio 1 novell (vabal valikul)
2. Moliere`i „ Don Juan“
3. Defoe „ Robinson Crusoe“
4. Merimee „ Carmen“

II KURSUS Realism maailma- ja eesti kirjanduses(10. klass)

Anna Karenina“ I osa

2. Tšehhovi „ Kajakas“
3. Flaubert“ Madame Bovary“
4. „ Tõde ja õigus“ I ja II osa

1. Tolstoi“

III KURSUS Kirjandusteose analüüs ja tõlgendamine (11.klass)

1. Salinger “ Kuristik rukkis“
2. Oscar Wilde “Dorian Gray portree“
3. Tammsaare „ Põrgupõhja uus Vanapagan“
4. Gailit“ Toomas Nipernaadi“
5. 3 Tšehhovi lühinovelli
6. Juhan Liivi luule

III KURSUS Kirjanduse põhiliigid ja žanrid (proosa)(11. klass)

1. Vilde“ Mäeküla piimamees“
2. Helbemäe „ Ohvrilaev“

3. Poe` 3 novelli
4. K. Ristikivi“ Hingede öö“

IV KURSUS Kirjanduse põhiliigid ja žanrid (luule, draama) (11. klass)

1. Üks eesti luuletaja luulekogu (Visnapuu, Under)
2. Ibseni „ Nukumaja“/ „ Peer Gynt“
3. Shakespeare „ Hamlet“

V KURSUS 20. sajandi eesti kirjandus (12. klass)

1. Tuglase novellid(3)
2. J. Kross „ Keisri hull“
3. Kivirähk „ Rehepapp“
4. E. Tode „ Piiririik“

VI KURSUS 20. sajandi maailmakirjandus(12. klass)

1. Bulgakov „ Meister ja Margarita“
2. Remarque „ Läänerindel muutuseta“
3. Beckett „ Godot`d oodates“
4. Tennessee Williams“ Elamiskõlbmatuks tunnistatud“
5. Pasternak „ Doktor Živago“

VII KURSUS Uuem kirjandus(12. klass)

- 1.S. Oksanen „ Puhastus“
2. Mc Ewan „ Tsementaed“
2. M. Heinsaar „ Ilus Armin“
3. Arundhati Roy „ Väikeste asjade jumal“
4. Üks luulekogu valikuliselt(Krull, Kruusa, Pily, Arder, Tätte, K. Ehin, E. Viiding, Önnepalu vm).
5. M. Kivastik“ Önn tuleb magades“

6. Jaan Tätte“ Ristumine peateega. Piirangute lõpp“

6. Üks uudisteos valikuliselt(Vadi, Önnepalu, Hargla, Kõomägi